

gitari. Autorska crta potpisnika aranžmana očituje se u paleti različitih stilova od bluesa, popa, pa do jazza i etno-glazbe.

Putokazi su i u ovom projektu uzornim interpretacijama pokazali svoju visoku kvalitetu i doboko razumijevanje hrvatske tradicijske glazbe.

Ovaj je projekt zapravo sažeo Horacijevu misao o tome da bi djela trebala ili uveseljavati (zabavljati, pružati užitak) ili poučavati pa on polučuje i jedno i drugo; zabavu ili užitak pruža u: izboru tekstva, koji se s pravom atribuiraju antologijskim (visoke estetske standarde i istančan ukus u izboru usmenih lirskih pjesama Tanja Perić-Polonijo pokazala je već u antologiji usmene lirike iz Dalmacije *Tanahna galija*); izvrsnim ilustracijama; uzornoj interpretaciji Putokaza i Stanićevoj aranžerskoj nadgradnji; opremi koja omogućava aktivno korištenje predstavljene građe. Time se dotičemo i drugog Horacijevog imperativa, onog o pouci koji se još očituje i u: nepretencioznom, ali znanstveno utemeljenom uvodu u kojemu se točno, ali i svim profilima korisnika prohodno, objašnjava žanr, načini njegove aktualizacije i razlozi za vremensku i zemljopisnu raznolikost izabranih zapisa; preciznom popisu izvora, kojim se mladi korisnici educiraju o istraživačkom putu, a i o onima čijom su zaslugom uspavanke i prenijete do nas; interdisciplinarnom pristupu jer se tako upućuje na kontekst u kojemu se usmena uspavanka ostvarila i jer se ne zanemaruje nijedan vid njezina ostvarivanja.

Evelina RUDAN KAPEC

Folklore erotikon, tom VII, ROD, Sofija 1999., 112 str.

Niz izdanja Folklorni erotikon rezultat je višegodišnjega rada na bugarskom znanstvenom etnokulturološkom projektu *Vita sexualis*, seksualni se život propituje u kontekstu

bugarske, balkanske i slavenske folklorne tradicije. Projekt su osmislili devedesetih godina dvadesetoga stoljeća dr. Florentina Badalanova, tada starija asistentica na Katedri za slavensku etnologiju i folklor na Filološkom fakultetu "Sv. Kliment Ohridski" u Sofiji i suradnica Instituta za folklor Bugarske akademije nauka, zatim dr. Konstantin Rangočev, djelatnik Instituta za matematiku i informatiku Bugarske akademije nauka te Rosen Rosenov Malčev, glavni tajnik Središnjega odbora Udruge za antropologiju, etnologiju i folkloristiku "Ongl". Temeljni cilj projekta je skupljanje, klasificiranje i objavljivanje folklorne građe tzv. *erotskoga folklor*a, još uvijek nedovoljno istraživana dijela bugarske narodne kulture. Prva tri sveska ovoga niza priredila je dr. Florentina Badalanova, a naredna tri Rosen R. Malčev i dr. Konstantin Rangočev.

Najnoviji, sedmi svezak nosi naslov *Gnusne i duhovite priče iz Prilepskoga kraja*, a posvećen je učitelju i profesoru Todoru I. Živkovu. Po sadržaju se ovaj svezak nastavlja na već objavljeni četvrti, zbirku iz prilepskoga kraja s erotskim izrekama, psovkama i pričama, koju smo prikazali u *Narodnoj umjetnosti* 34/2:247. Golema skupljena folklorna građa Marka Kostova Cepenkova (1829.-1920.), znamenitoga folklorista, danas se čuva u Arhivu bugarske akademije nauka u Sofiji. Dobivši odobrenje Akademije za objavljivanje Cepenkove građe, uredništvo *Folklorne erotikone* će je tiskati u šest svezaka, od kojih su dva već objelodanjena. U sedmi svezak su uključena 34 primjera folklorne erotske proze iz Prilepa u Makedoniji. Građa je podijeljena u tri skupine, što je učinio još sam Cepenkov: 1. *Gnusobe*. *Gnusne i šaljive priče*, 16 primjera; 2. *Šaljive priče*, 6 primjera i jedna seoska šaljiva priča; 3. *Ostale priče*, 11 primjera. Od 34 priče samo se uz četiri na kraju odnose i podaci o pripovjedaču, mjestu i vremenu zapisivanja.

Jezična analiza prikazane građe jasno izražava gradski govor prilepskoga kraja u 19. stoljeću. Kritički jezični aparat ispod teksta većine priča, što je ujedno i jedini urednički dodatak, pojašnjava leksičke arhaizme ili dijalektalizme, čime je olakšano razumijevanje

priča. Na posljednjoj je stranici popis rabljenih kratica i transliteracija posebnih znakova bugarske azbuke iz bugarskog pravopisa 19. stoljeća.

Antonija ZARADIJA KIŠ

Kad je početkom dvadesetoga stoljeća Milka Pogačić, pedagoginja i autorica nekoliko slikovnica, na stranicama *Našeg ognjišta* slikovnicu nazvala posebnom vrstom igračke, zasi-gurno nije očekivala da će se spomenute "igračke" početkom dvadeset prvoga stoljeća prometnuti u muzejske izložke. A upravo se

Štefka Batinić, Berislav Majhut, Od slikovnjaka do Vragobe, hrvatske slikovnice do 1945., Hrvatski školski muzej, Zagreb 2001., 96 str.

to zbilo u travnju 2001. godine. Tada su Štefka Batinić i Berislav Majhut, autori koji se već niz godina sustavno bave proučavanjem starije hrvatske dječje književnosti, u Hrvatskom školskom muzeju postavili i katalogom popratili izložbu znakovita naslova: *Od slikovnjaka do Vragobe*. Znakovita stoga što su slikovnjakom — složenicom kojom je 1869. godine Ivan Filipović preveo njemački *Bilderbuch* — i Vragobom — pseudonimom "najplodnijega" stihotvorca slikovnica koji je uratke objavljivao u prvoj polovici dvadesetoga stoljeća — autori slikovito omeđili vremenski odsječak svoga istraživanja. U okviru toga razdoblja oni su istražili povijest slikovnice starije hrvatske dječje književnosti za koju drugi, ako je suditi po izostanku sličnih radova, nisu ni pretpostavljali da bi mogla postojati. Kako bi u tome uspjeli, Batinić i Majhut su kroz šest poglavlja premrežili hrvatsku slikovnicu engleskim i njemačkim kontekstom, poviješću domaće ilustrirane knjige za djecu, knjižarskom scenom, pedagoškom ulogom slikovnice te njezinim tekstualnim i likovnim značajkama. Tako su utvrdili i objasnili brojne nadnevke, među kojima se ističe godište prve ilustracije, odnosno 1796. godina, kad je u Campeovu *Mlaissemu Robinzonu* objavljena ilustracija obojena rukom, zatim prve slikovnice, odnosno nekoliko slikovnica koje je 1880. godine objavio nakladnik Mučnjak i Senfleben, te prvu domaću slikovnicu, odnosno *Dječju čitanku o zdravlju* (1927), koju je napisala Ivana Brlić-Mažuranić, a ilustrirao Vladimir Kirin.

No, iznimna pronicavost kojom su autori rekonstruirali prošlost slikovnice te mnoštvo novih podataka nisu jedine vrline ovoga kataloga, koji je nedaće kao što su zagubljenosti i oštećenosti građe uspio objasniti, a ne zaobići, čime se preobrazio u osnovu, a ne dodatak izložbe. A da je *Od slikovnjaka do Vragobe* rad koji nadilazi i popisno-opisno nagnuće izložbenih kataloga očito je već u prvom poglavlju posvećenom određenju predmeta proučavanja. Naime, budući da ilustracije svoje utočište nalaze i u slikovnicama i u ilustriranim knjigama, autori su prije zanimanja poviješću slikovnice trebali odrediti po čemu se predmet izložbe, slikovnica, razlikuje od ilustrirane knjige. Pri određenju su se poslužili Ingardenovim *mjestima neodređenosti* na temelju kojih su zaključili da ilustracija značenjski nadopunjuje tekst u slikovnici, dok ga u ilustriranoj knjizi ona prati — ilustrira. Stoga su Batinić i Majhut, odbacivši u proučavanju dječje književnosti uvriježeni i nepouzđani kvantitativni pristup fenomenu, koji slikovnicu određuje kao knjigu koja ima manje stranica od ilustrirane knjige, mogli uočiti da su u razdoblju od 1880. do 1945. godine domaći ilustratori često ilustrirali knjige, dok su se u ilustraciji slikovnica jedva i okušali. Tu privrženost jednom žanru, koju je popratilo odbacivanje drugoga, autori kataloga uvjerljivo su objasnili spregom nakladnika slikovnica i državnih institucija — na razmeđu devetnaestoga i dvadesetoga stoljeća mjerodavni su dužnosnici ilustriranu knjigu, za razliku od slikovnice, držali podobnom za otkup, čime su slikovnicu prepustili tržišnom uspjehu. A kako je siguran uspjeh pojedinoga proizvoda najlakše naći s onu strane granice, nakladnici slikovnica posvetili